2023-71-RE

Causa 2023-71-RE

(Ahrtz i d'altres c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 472-2023. Recurs d'empara

Sentència del 15 de gener del 2024

BOPA núm. 11, del 24 de gener del 2024

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 26 d'octubre del 2023, per la representació processal dels Srs. Laura Ahrtz, Alejandra Cristina Ainoza, Héctor Alberto Alessandri, María Cristina Amoreo, Eduardo Honorio i Hernan Amui, Concepción Anapo, Alfredo Javier i Fabián Martin Antoniucci, Antonio Maron Aon, Constanza Argerich, Nilda Nair Arriola, Maria Cristina Azzinnari, Margarita Monica i Leonardo Luciano Bagnato, Pablo Miguel Angel Baldini, Carlos Agustín Bañon, Augusto Baratucci, Elisabetta Barbieri, Rubén Oscar, Gonzalo José i Florencia Barciela, German Angel Barreiro, Elba Bellone, Mario Benedetti, Damián Pablo Bernal, Míriam Angélica i Graciela lnés Berroa, Ana Paula Berrojalvis, Sergio José Bertoni, Luis Alberto Bessone, Alejandro Luis i Karina Roxana Bidondo, Fernando Claudio i Rosana María Blanco, Francisco Pedro i Jorge Antonio Boccanfuso, Roberto Victor, Marcelo Rubén i Daniel Rodolfo Bonano, Jorge Eduardo Borrelli, Carlos Marcelo Bosso, Rosana Ethel Botia, Juan José Boubee, Esteban i Silvia Anahit Boymouchakian, Osvaldo Francisco Brunini, Maria Carolina Bruno Ramayon Vegetti, Luis Emilio Cabrera, María Teresa Luján Cacchione, Graciela Laura Cafaro, Ana María Calloni, Susana Elena Camino, Daniel Antonio Care, Anibal Ruben Caruso, Calogero Antonio i María del Carmen Casilli, Mauro Hernan Castro, Gabriel Guillermo Castro Fox, Juan Carlos Cavo, Irma Ilda Ceci, Nestor Omar Cejas, Cora Amalia Cellerino, Aaron Tadeo Centurion, Ezequiel Raul Chamorro, Pablo Gustavo Chiflet, Pablo Martín Ciardi, Jorge Esteban Ciarfaglia, Claudia Adriana Cimillo, Maria Silvina Cipolletta, Andrés Elías Cvitanovic, María Angélica Colavito, María Cecilia, María Florencia i Mariano

Ignacio Collado, Juan Ignacio Collar Lopez, Juana Collorafi (representada pel seu fill Aldo Materia), Arnaldo Martin i Lidia Lorena Colombo, Marta Susana Columba, Mario Guillermo Comelli, Stella Maris Concetti, Rosa Cristina Constantino, Ana María Cortes, Hector Eduardo i Jimena Cosimi, Reinaldo Enrique Costa, Carlos Leonardo Cattaneo (representat pel Sr. Tettamanti), Jorge Luis i María Victoria Cozzoli, Carlos Rodolfo Crespo, Maria Alejandra Croppi, Rodrigo Danza, Ivana Carolina D'Alessandro, Carmen Maria, Josefa i Rosa Lucía D'Arrigo, Luis Fernando Dato, Carlos Nicolas, Maria Cristina i Nicolás Alejandro Dazeo, Silvia De La Canal, Jorge Bernardino De Porras, Zeno Fernando Antonio De Rocca, Aldo Roberto Del Cul, Luis Aníbal Del Piero, Maria Silvina Demagistri, Alberto Domingo Desimone, Carlos Di Bona, Alberto i Filomena Di Iulio, Maria Laura Di Loreto, Nelida Dias, Carlos Alberto Diaz, Delia Ester i Maria Luz Dominguez, Javier Eloy Doumic, Federico Mario Ecker, Carla Fabiana Eguaras, Maria Amalia i Osvaldo Elefante, Melina Noel Elicabe, Mario Eduardo Elinger, Micaela i Aldana Etcheverry, Maria Fernanda Fay, Norma Susana Faguaga, Daniel Horacio Fais, Lilia Federico, Marisol, María del Pilar i Paula Carolina Fernandez, Julio Cesar Fernandez Brañeiro, Hector i Silvia Fernandez Iglesias, Alba Rosa Fernandez Jofre, Mirta Teresa Clara Ferrero, María Belén Ferreiro, Carlos Atilio Ferro, Ana Micaela i Federico Carlos Ferro Orozco, Carlos Alberto Fittipaldi, Braian Fontana, Monica Patricia Fontanals, Pablo Ezequiel Francisconi, Marcelo Frega, Alejandro Frenkel, Mirta Erminia Fuoco, Alberto Anibal i Leandro Augusto Gabas, Gerardo Gaffrey, Mercedes Gagliostro, Eduardo Héctor i Sergio Mario Galleano, Gerardo Daniel Galotto, Alicia Ester, José Ignacio i Tomas Andrés Garcia Navarro, Alberto Enrique i Marta Inés Garcia, Lucía Garibotti, Lorena Gates, María de las Mercedes Gattino, Almendra d'Ambro Gaya, Norberto Amando Piero i Susana Gabriela Ghirardelli, Eugenio i Jorge Osvaldo Gil, Maria Inés Giordano Echegoyen, María Inés Godio, Ricardo Walter Gomez Marcon, Nelida, Gabriel Angel i María Emiliana Gonzalez, José Manuel Gonzalez Fontanals, María Dolores i María Guadalupe Gonzalez Patruchi, Martin Esteban Goñi, Alicia Esther Gorza, Juan Vicente i Luis Juan Grassi, Ruy Gratia, Susana Graciela Graziadio, Arnaldo Ezequiel i Fernando Arnaldo Grimaldi, Monica Juana Grunthal, Marcelo Guglielmetti, Alberto Juan, José Luis i Gabriela Monica Gutierrez, Guillermo Eduardo Halblaub, Rosana Elisabeth Hernández, Cristian Victor i Victor Abel Huder, Hilda Rita Ianuzzi, Gustavo René Imaca Solís, Liliana Dora Iza, Roberto Kovacs Vary, Marcela Silvana i Marcelo Luis Lecona, Celia Raquel Leranoz, Sebastian Fernando Lires Alvarez, María Alejandra Lopez Moreno, Amelia Etelvina Lucero, Viviana Beatriz Marchal, Carlos Alberto i Roque Alberto Macri, Melisa Soledad Magaña, Fernando Marcelo Maifredini, Florinda Celia Maldonado, Lucio Mambrilla Cimillo, Susana Beatriz Manazzoni, Olga Noemí Mangini, Dino Gustavo Manzin, Virginia Marcela Marchal, Maria Angelica i Eduardo Martin, Marcelo Horacio Martinez, Otilia Martinez Portas, Hector Alfredo Mario, Clara Ester, Julio César, Marcelo Daniel, Pedro i Ricardo Juan Martinez, María Sol Mastrangelo, Mariano Francisco Mateos, Leandro Ariel, Adrián Marcelo, Aldo Antonio, Ana Cecilia, Andrés Esteban, Esteban Alberto, Gustavo Esteban, Graciela, Ariadna, Diana, Marina Aida, i, María Laura i Mariano José Materia (hereus del Sr. Manlio José Materia), María Rosa, Víctor i Renato Salvador Materia, Elvira Medina Arcas, Alicia Mabel Melograno, Hugo Alberto Merlos, Hugo Alberto Mingozzi, Miguel Angel Moffa, María Rosa Molina Amado, María Luisa Morandi, Edmundo Manuel Muñoz, María Cristina Murias, Gabriel Gustavo Nattkemper, Enrique José Naudeau, Juan Cruz Nefi, Marcela Fernanda Nilsson, Sergio Luis Ogueta Baza, María Laura Omoldini, Ricardo César Ongaro, Dante Daniel Onufrovich, Elisabeth Daniela i María Carla Ostachi, María Pía Ostera, María Agustina i María Florencia Otero, Claudia Susana Oyanguren, Daniel Marcelo Padin, Nicolás Pagni, Daniel Domingo i Rubén Juan Palermo, Marisa Mabel Palomeque, Fernando Antonio Pancani, Alejandro Daniel Papeo, Julio Alberto Pardo, María Florencia Paredes, Estela Patriarca, Maria Fabiana Patruchi, Maria Paula Patti, Silvia Matilde Pecorari, Claudia Fabiana Pellegrino, Pablo Javier Penacchietti, Amalia Angélica i Guillermo Ismael Pérez, Karina Valeria Peric, Aldo Juan i Silvana Perrera, Jorgelina Pierangeli, Hugo Alfonso Pignatta, Roberto Claudio Pistarini, Marcelo Cesar Poczinok, Martha Susana Poujol (i/o De Brooke, representada per María Claudia Mirassou), Claudia Susana Pritzker, Rita Rosa Pugliotti, María Gladis Quevedo, Ariel Esteban Rearte, Adriana

Celia Reyna, Silvana Vanesa Rinaldi, Nestor Santiago Roberto, Lucia Ivon Rodriguez Gimenez, Luz Cristina Rodriguez Soto, Ruben Dario Rodriguez, Felipe Alejandro Rodriguez Gimenez, Dante Gustavo i Silvia Cristina Roman, Lilia Graciela Rosso, Adrian Edgardo Roumec, Gustavo Henry Ruaben, Ana Maria i Susana Raquel Ruiz, Enrique Eleuterio Rulin, Javier Adrian Sadigursky, María Hydee Sanchez, Jorge Jose i María Victoria Sansi, Susana Beatriz Scheggia, Osvaldo Daniel Segovia, Carlos Alberto Seligmann, María Angélica Florencia Selim, Mariana Hebe i María Dolores Serrano, Armando José Simonazzi, Raul Mariano Solís, Milagros Natalia Spinelli Fernandez, Osvaldo Alejandro Spinetta, Rosa Stabilito, Liliana Stellato, Beatriz Alicia Tedeschini, Mauro Ariel Thanos, Agustín Federico Tiribelli, Mario Gaspar Tiscornia, Sandra Graciela Toledo, María de las Mercedes Tomas, Nora Alejandra i Monica Gabriela Torre, Susana Edith Trajtemberg, Carlos Alberto Tulli, María Elina Turbel, Carlos Alberto Ulrich, Eduardo Esteban Uria, Juan José Urrutia, Teresa Angelica Varela, Alba Beatriz Vatovec, Fabian Vazquez, Elisa Ana, Javier Gustavo i Jose Luis Vega, German Guillermo Ventimiglia, Luis Mariano i María Paula Verdi, Jorge Luis i María Alejandra Villarreal, Mariela Laura Vinagre, Horacio Rafael Viñas, Carolina Vita, Rita Gladys Viviani, Facundo Vogel Cellerino, María Fernanda i Miguel Antonio Vuotto, Pablo Ernesto Wehncke, Abraham Wolodarsky, Abraham Wolodarsky (fill), Alejandro Javier Zalazar, Alfredo Alberto Zaneti, José Antonio Zanolin, Hugo Salvador Zappulla i Yanina Lorena Zwenger, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 22 de setembre del 2023, dictat per la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia (notificat el 9 d'octubre del mateix any), per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a l'accés a la justícia, a un procés degut amb totes les garanties, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a la interdicció d'indefensió, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat de l'aute impugnat i que, per consegüent, reconegui la legitimació dels recurrents per personar-se en el procediment penal a l'empara de l'article 116 bis del Codi de procediment penal, i poder exercitar tots els drets que aquest article i els següents els hi reconeixen en la seva qualitat de terceristes. Així mateix, demana que se suspenguin els efectes de l'aute objecte de recurs fins a la resolució d'aquesta causa;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 20 de novembre del 2023 que va admetre a tràmit aquesta causa sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 28 de novembre del 2023, per la representació processal dels Srs. Óscar Norberto Rigano, Rubén Osvaldo Seret i Alfredo Blasco García;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, l'11 de desembre del 2023, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. En el marc de les diligències prèvies 9000134/2017, seguides per un presumpte delicte de blanqueig de diners, els recurrents van comparèixer formulant diverses accions de terceria excloent de domini i oposició a la mesura d'embargament travada contra determinades persones, i, en particular, contra tot un seguit de societats panamenyes, totes elles titulars de comptes a la BPA, ja que en les diligències practicades constava que ells eren drethavents i titulars dels diners dipositats en els comptes que citen de la BPA.

1.2. En un primer moment, en resposta a la petició d'alguns d'ells de declarar en seu judicial sobre la seva condició de terceristes i de dipositaris dels béns embargats, la batlle instructora els va incorporar com a encausats, sense posteriorment acordar cap diligència d'incoació de sumari contra ells.

1.3. El 22 de juny del 2023, el Ministeri Fiscal va signar un acord amb el Srs. Óscar Norberto Rigano, Rubén Osvaldo Seret i Alfredo Blasco García, en què aquests reconeixien la seva responsabilitat com a autors d'un delicte major continuat d'activitat financera il·legal i d'un delicte de blanqueig de diners o de valors realitzat habitualment mitjançant grup organitzat, i, en mèrits del qual se'ls hi imposaven multes d'11.250.000,00 €, de 10.500.000,00 € i de 10.500.000,00 €, respectivament, així com un comís de 7.779.153,14 €, acordant-se que totes aquestes sumes s'havien de fer efectives amb els diners dipositats en els comptes de la BPA a nom de les societats panamenyes, atès que els imputats eren els veritables drethavents d'aquestes societats.

1.4. El 26 de juny del 2023, el Ministeri Fiscal es va oposar a la compareixença dels recurrents a la causa i a la seva legitimació per actuar en el procés penal, ja que considerava que no eren els vertaders drethavents dels drets embargats; també va demanar el sobreseïment parcial dels terceristes inculpats, perquè no existien evidències de criminalitat en contra seva.

1.5. El 6 de juliol del 2023, la representació processal dels recurrents va presentar un escrit mitjançant el qual s'oposava a la petició de sobreseïment demanada pel Ministeri Fiscal.

Aquell mateix dia va presentar un segon escrit en què també impugnava l'acord signat entre el Srs. Óscar Norberto Rigano, Rubén Osvaldo Seret i Alfredo Blasco García i el Ministeri Fiscal.

1.6. El 21 de setembre del 2023, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia va dictar un aute sobre les peticions de terceria de domini i sobre el sobreseïment provisional, en què decidia desestimar per manca de legitimació les accions de terceria de domini i l'oposició a l'embargament. També va decidir decretar el sobreseïment provisional de les actuacions respecte dels recurrents que havien estat encausats.

1.7. El 22 de setembre del 2023, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia va dictar un aute sobre la impugnació de l'Acord del 22 de juny del 2023 mitjançant el qual desestimava la impugnació dels recurrents.

1.8. El 26 d'octubre del 2023, la representació processal dels recurrents va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 22 de setembre del 2023, dictat per la Secció d'Instrucció Especialitzada 2

de la Batllia (notificat el 9 d'octubre del mateix any), per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a l'accés a la justícia, a un procés degut amb totes les garanties, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a la interdicció d'indefensió, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació dels recurrents

- L'objecte del recurs d'empara és l'aute del 22 de setembre del 2023, dictat per la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia, que desestima l'incident de nul·litat promogut pels recurrents, atès que considera que els agents incidentals no ostenten legitimació. Aquesta negació de la legitimació suposaria, segons el seu parer, una vulneració del dret a la jurisdicció -article 10 de la Constitució- així com la dels drets que emparen la tutela judicial efectiva: els drets a un procés amb totes les garanties, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a la interdicció de la indefensió.

- En primer terme, assenyalen que la manca d'aplicació dels articles 116 bis i 4 del Codi de procediment penal significa una vulneració del dret a un procés degut amb totes les garanties i del dret a la interdicció d'indefensió.

Argumenten que la seva legitimació no es deriva de la seva participació en els fets delictius, sinó perquè ostenten una titularitat, o almenys una expectativa de titularitat, o un millor dret sobre els béns embargats per la instructora. Consideren que l'article 116 del Codi de procediment penal s'ha infringit, perquè s'ha obviat l'existència del seu interès personal i directe, quan la seva titularitat està reconeguda per la Fiscalia mateixa en l'Acord de conformitat del 22 de juny del 2023 pels acusats i per les seves pròpies declaracions.

També sostenen que no s'ha aplicat l'article 4 del Codi de procediment penal, el qual permet als tribunals penals resoldre qüestions civils perjudicials suscitades per raó dels fets delictius. Addueixen que les accions de terceria constitueixen una qüestió civil que hauria d'haver estat resolta mitjançant una peça separada.

- En segon terme, consideren que s'ha infringit el dret a un procés degut amb totes les garanties i el dret a la interdicció d'indefensió per la manca d'aplicació dels articles 166 bis i següents del Codi de procediment penal.

Manifesten que la negació de la seva condició d'interessats i impedir-los la seva participació en un acord i en un procediment penal que els afecta comporta la vulneració dels drets denunciats.

- En tercer terme, entenen que se'ls ha vulnerat el dret a la tutela judicial efectiva i els principis sobre valoració de la prova.

Assenyalen que la batlle instructora els va denegar la condició de part quan ja s'havien personat en el procediment d'instrucció, i, per tant, eren part interessada i podien participar en els termes de l'article 116 bis del Codi de procediment penal.

Afirmen que aquesta incongruència de considerar-los no responsables penalment i que no se'ls hi reconegui cap expectativa de dret sobre els béns embargats, implica que no puguin veure restituïda la seva titularitat, ni accedir al pagament de les responsabilitats penals pecuniàries dels autors confessos.

Per acabar, demanen al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat de l'aute impugnat i que, per consegüent, els reconegui la seva legitimació per personar-se en el procediment penal a l'empara de l'article 116 bis del Codi de procediment penal, i poder exercitar tots els drets que aquest article i els següents els hi reconeixen en la seva qualitat de terceristes.

2.2. Argumentació de la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia

- L'aute del 22 de setembre del 2023 fixa com a objecte de l'incident de nul·litat que ha de resoldre l'Acord del 23 de juliol del 2023 i la diligència del 28 de juliol del mateix any, per la qual es deixa constància de la citació judicial a l'acte d'audiència de l'ordenança penal d'homologació.

- Segons els recurrents la causa que fonamentaria la nul·litat sol·licitada seria haver prescindit de les normes essencials del procediment d'ordenança penal d'homologació -articles 166 bis i següents del Codi de procediment penal- i de la disposició transitòria, apartat segon, de la Llei 38/2022, de l'1 de desembre.

- En primer lloc, la batlle instructora constata que entre els recurrents hi ha aquells que han prestat declaració com a encausats i altres que no. Quant als segons, aquests no tenen la condició de part en el procediment, i, per tant, no disposen de legitimació. En efecte, declara que al·leguen un dret de crèdit sobre els béns embargats sense trobar-se dins els supòsits de l'article 119 del Codi de procediment penal -l'encausat, el querellant, el Ministeri Fiscal, l'actor civil i el responsable civil. I tampoc figuren com a titulars dels béns objecte de la mesura cautelar. Tanmateix, allò que sí està provat és que els béns embargats son titularitat de diverses societats del grup Jonestur, els representants i beneficiaris del qual son els Srs. Fernando García Navaro (avui difunt), Óscar Norberto Rigano, Rubén Osvaldo Seret i Alfredo Blasco García.

Respecte d'aquells que han comparegut com a encausats, el Ministeri Fiscal va demanar el sobreseïment parcial de la causa i ja no son part de la mateixa; així mateix mitjançant l'aute del 21 de setembre del 2023, es va sobreseure la causa envers la resta de terceristes que havien declarat.

- En segon lloc, i d'acord amb allò que s'ha exposat anteriorment, el procediment d'ordenança penal s'ha obert correctament i segons allò que disposen els articles 166 bis i següents del Codi de procediment penal i de la disposició transitòria, apartat segon, de la Llei 38/2022, de l'1 de desembre.

2.3. Argumentació dels Srs. Óscar Norberto Rigano, Rubén Osvaldo Seret i Alfredo Blasco García

- Aquesta part afirma que els recurrents no disposen de cap interès legítim en la causa. Entén que de la documentació aportada no existeix la més mínima vinculació amb els processats ni amb les

societats panamenyes, de manera que la seva desvinculació de la causa és lògica.

En el sentit exposat, amb cita dels articles 116 bis i 166 bis del Codi de procediment penal, aquesta part addueix que no hi ha cap referència, ni rebut signat, ni paper timbrat de la casa de canvi o cap indici que permeti demostrar l'interès en la causa o la relació econòmica amb els processats o la relació amb els diners dels comptes de les societats panamenyes. I els recurrents tampoc es van constituir com a acusació particular.

- Indica que l'objecte de l'incident de nul·litat hauria de ser l'homologació de l'Acord per l'òrgan judicial i no l'Acord mateix, alhora que exposa que no s'acaba d'entendre la finalitat cercada pels recurrents, ja que sembla que defensin promeses efectuades per la seva mateixa representació lletrada o que hagin errat la via processal adequada.

- Per acabar, aquesta part demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara.

2.4. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal emet les seves al·legacions en què ressenya que el nucli de la controvèrsia rau en determinar si els recurrents en empara estan legitimats per personar-se en un procés amb fonament en una expectativa de crèdit.

- Considera que el dret d'accés a la jurisdicció és un dret fonamental en sentit estricte que requereix que la decisió de denegar una determinada pretensió ha d'estar adequadament motivada i, tant la Batllia com el Tribunal de Cots, han respectat aquesta exigència. Allò que s'assenyala no és que els recurrents no tinguin cap acció per reclamar el seu deute, sinó que la jurisdicció penal no és l'adequada.

- Indica que la selecció, la interpretació i l'aplicació de la llei és una qüestió de legalitat ordinària que no presenta rellevància constitucional. Així, s'ha exposat que els recurrents no poden articular les seves accions declaratives de crèdit per la via del procés penal. La determinació de quin procés és l'adequat correspon a la jurisdicció ordinària, conforme a la reiterada jurisprudència del Tribunal Constitucional (veg. entre altres l'aute del 19 de febrer del 2019 -causa 2017-42-RE).

- Quant a la manca de legitimació dels recurrents, aquests formulen una acció de terceria excloent de domini i oposició a la mesura d'embargament, però com que els béns no els pertanyen, sinó que son del grup Jonestur, no gaudeixen de legitimació en el procés penal.

La línia argumentativa de la Batllia i del Tribunal de Corts ha estat invariable al llarg del temps respecte d'aquesta qüestió. L'article 4 del Codi de procediment penal no és aplicable, perquè requereix que la qüestió penal i la civil siguin d'impossible separació. No es pot dirimir en el procés penal l'existència d'un dret de crèdit, ja que el convertiria en una mena de procés concursal.

L'article 120 del Codi de procediment penal, en relació amb l'article 119 del mateix text legal, dona als tercers, els béns la titularitat dels quals han estat embargats, la possibilitat d'oposar-se a l'embargament, però no a aquells que invoquen un dret de crèdit. Indica, a més, que ni tan sols el dret de crèdit invocat s'ha acreditat, alhora que si aquestes persones van actuar al marge del sistema financer regulat i autoritzat (amb un banc paral·lel, Jonestur), això demostraria la seva manca de bona fe.

Afegeix que com que Jonestur va rebre uns diners fungibles, va adquirir-ne la seva titularitat -dipòsit irregular- i, amb independència dels eventuals drets de crèdit, el propietari dels diners és el grup Jonestur.

- El Ministeri Fiscal afirma que sempre ha estat coherent en la seva posició i com que considera que els recurrents no gaudien de legitimació, no ha previst arribar a un acord amb ells.

- En darrer terme, manifesta que s'impugna l'Acord signat entre ell mateix i els inculpats, però no hi ha via processal per a aquesta impugnació, ja que només és un escrit conjunt i no conforma cap resolució o acte processal.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que desestimi íntegrament aquest recurs d'empara per no haver-se vulnerat cap dret fonamental dels recurrents en empara.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem; l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd i no vulnerin cap dels drets protegits per l'article 10 de la Constitució.

3.2. El recurs d'empara es fonamenta en l'argument que la negació de la legitimació suposa una vulneració del dret a la jurisdicció, així com dels drets que emparen la tutela judicial efectiva: drets a un procés amb totes les garanties, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a la interdicció de la indefensió.

L'anàlisi dels diferents extrems adduïts en empara exigeix tractar si la qüestió de la legitimació dels recurrents ha rebut una resposta motivada per la jurisdicció ordinària, sense que aquesta hagi incorregut en uns raonaments il·lògics, no raonables o absurds.

Per procedir a aquest examen, cal partir del cànon de constitucionalitat segons el qual la selecció, l'aplicació i la interpretació del dret aplicable correspon a la jurisdicció ordinària, tret que aquesta activitat es pugui entendre com a contrària a les regles de la lògica o de la raó.

Des d'aquesta òptica, s'ha d'examinar si la negativa al reconeixement de legitimació i, per tant, la conseqüència d'aquesta, no poder intervenir en la fase d'instrucció del procés penal -article 116 del Codi de procediment penal- o en el procediment d'ordenança penal -articles 166 bis i següents del mateix text- esdevé una conseqüència inevitable d'aquella o, pel contrari, si s'ha vulnerat l'accés a la jurisdicció i a un procés amb totes les garanties, que ha produït indefensió -article 10 de la Constitució.

3.3. La doctrina d'aquest Tribunal Constitucional és reiterada en el sentit d'establir que la selecció i

l'aplicació del dret aplicable correspon a la jurisdicció ordinària -vegeu, entre d'altres, l'aute del 19 de febrer del 2019, recaigut en la causa 2017-42-RE.

I aquest cànon de constitucionalitat ha estat respectat per l'òrgan judicial d'instància, ja que allò que argumenta la resolució judicial és que la jurisdicció penal no és l'adequada per resoldre una qüestió civil referent a la titularitat o a "*l'expectativa*" de titularitat d'un dret de crèdit en relació amb els fons numeraris que es troben bloquejats en el procediment penal del qual porta causa aquest recurs d'empara.

La negativa a l'accés a la jurisdicció requereix d'una motivació que expliciti, en el cas concret, les raons per les quals els recurrents no disposen de legitimació en el procés penal.

En aquest cas, la jurisdicció ordinària ha fonamentat aquesta negativa en què els recurrents no son propietaris dels béns que son objecte de la mesura cautelar de trava, sinó que només addueixen ser titulars d'un dret de crèdit o d'una "*expectativa*" de crèdit. En aquest sentit, la Batllia exposa raonadament que no es troben dins dels supòsits de l'article 119 del Codi del procediment penal -encausat, querellant, Ministeri Fiscal, actor civil i responsable civil-, i que tampoc figuren com a titulars dels béns objecte de la mesura cautelar, de manera que no poden articular les seves pretensions en la jurisdicció penal.

L'anterior asseveració no significa que els recurrents no disposin d'accions per a la protecció de les seves pretensions creditícies, sinó que aquestes no es poden vehicular en el procés penal del qual deriva aquest recurs.

En definitiva, l'argumentació anterior mitjançant la qual es refusa la legitimació de la part recurrent compleix amb el cànon de constitucionalitat assenyalat i motiva de manera raonable i lògica la inviabilitat de plantejar la seva pretensió en el procés penal.

Aquesta resposta judicial no constitueix cap vulneració del dret a la jurisdicció, ni del dret a l'accés a la jurisdicció penal, ja que el dret a la jurisdicció no implica sempre l'admissió com a part de qualsevol persona que desitgi intervenir en el procés, sinó solament quan concorren els supòsits taxats i restrictius que permet la legislació processal penal (veg. l'aute del 12 d'octubre del 2020, recaigut en la causa 2020-56-RE).

3.4. La negativa raonada, per part de la jurisdicció ordinària, al reconeixement de la legitimació dels titulars de drets de crèdits o d'expectatives d'aquest, significa que la seva exclusió de la fase d'instrucció del procés penal -article 116 del Codi de procediment penal- o no poder intervenir en el procediment d'ordenança penal -articles 166 bis i següents del Codi de procediment penal- és una conseqüència inevitable de la manca de legitimació.

Consegüentment, la negativa a participar en el procés penal, en consonància amb les coordenades descrites, no ha vulnerat l'accés a la jurisdicció, ni tampoc el dret a un procés amb totes les garanties que hagi produït indefensió -article 10 de la Constitució.

En efecte, el procés penal, en la fase d'instrucció i el procediment d'ordenança penal, han estat tramitats d'acord amb les previsions legals, sense que es pugui entendre produïda l'existència d'indefensió. Aquesta significa l'eliminació o la disminució dels mecanismes de defensa d'una de les parts del procés.

En l'aute del 22 de desembre del 2017 (causa 2017-31 i 32-RE) aquest Tribunal Constitucional va indicar que "*3.5. El recurs d'empara assenyala també com argument, la vulneració del dret a un procés degut. Aquest Tribunal Constitucional ha recordat en la seva sentència del 13 de març de 1997, recaiguda en la causa 96-9-RE que "la prohibició d'indefensió implica el respecte a l'essencial principi de contradicció, de manera que els contendents, en posició d'igualtat, disposin de les mateixes oportunitats d'al·legar i provar tot el que estimin convenient amb vista al reconeixement judicial de les seves tesis". Per aquesta raó "una indefensió constitucionalment rellevant no té lloc sempre que es vulneri qualsevol norma processal, sinó tan sols quan amb aquesta vulneració es provoquen conseqüències pràctiques consistents en la privació del dret de defensa i en un perjudici real i efectiu dels interessos de l'afectat per la indefensió*".

En aquest supòsit, els recurrents no poden tenir la condició de part, ni poden intervenir en el procés penal, atès que no son propietaris dels béns objecte de la trava judicial, de manera que, sense perjudici de les accions que puguin exercitar en altres procediments -d'índole civil per reclamar els seus al·legats drets de crèdit- la inviabilitat d'intervenir en aquests processos descrits no significa cap menyscapte en el seu dret de defensa, i, per tant, no ha tingut lloc cap infracció del dret a la jurisdicció de l'article 10 de la Constitució.

3.5. La desestimació d'aquest recurs d'empara comporta, en matèria de costes processals (article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional), la imposició de les costes generades a la part recurrent.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara interposat per la representació processal dels recurrents contra l'aute del 22 de setembre del 2023, dictat per la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia.

2. Declarar que no s'ha vulnerat el dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a l'accés a la justícia, a un procés degut amb totes les garanties, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a la interdicció d'indefensió, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

3. Imposar als recurrents les costes processals derivades de la desestimació del seu recurs.

4. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal dels recurrents, a la representació processal dels Srs. Óscar Norberto Rigano, Rubén Osvaldo Seret i Alfredo Blasco García, al president de la Batllia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 15 de gener del 2024.

Jean-Yves Caullet

President

Joan Manel Abril Campoy

Vicepresident

Dominique Rousseau

Magistrat

Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat